

jo nemlig være vanskeligt, at Alle i en Tid af nogle Timer om Dagen kunne komme i Besiddelse af de enkelte Aftstykker.

Den første Sag paa Dagsordenen er Sagen, der angaaer Forslag til Lov om Selveiendoms Fremme paa det Staten tilhørende Bøndergods. Det er til anden Behandling*), Sagen foretages. Der er forinden Mødet blevet omdeelt nogle Ændringsforslag af Udvalgets Majoritet, som ville findes paa Pladserne. — Hvad jeg først skal sætte under Forhandling, er Forslagets § 1 tilligemed det dertil af Udvalgets Majoritet stillede Ændringsforslag samt i Forbindelse dermed den af den samme Majoritet foreslaaede nye § 15, og derhos tillige det Ændringsforslag, som idag er blevet omdeelt.

De af Udvalget stillede Ændringsforslag findes deels i Betænkningen (Anhag B til Rigsdagstidenden Nr. 55, Spalte 806—808) og vare deels følgende:

Subsidiært Ændringsforslag af Udvalgets Fleertal, Blekingberg, Stampe og Unsgaard:

Saaframt Fleertallets principale Forslag forkastes, foreslaaes:

At § 1 affattes saaledes, som det principale Forslag udviser;

at den foreslaaede nye § 15 bortfalder, og

at Lovens Titel bliver: Lov om Selveiendoms Indførelse paa det gamle Krongods.

Ordføreren (Unsgaard): Det, som under Sagens første Behandling var under Discussion, og hvortil jeg, saa at sige, kan antage at Discussionen var indskrænket, det var, hvorvidt denne Lov, saaledes som den nu foreligger, skulde gives Anvendelse paa alt det Gods, som er i Statens Besiddelse, eller om Loven kun skulde indskrænkes til det egentlige gamle Krongods. Det kommer efter mit Begreb her ved Afgjørelsen af dette Spørgsmaal væsentligt an paa, hvilket Værd man vil tillægge den i Forslaget omhandlede Ansættelse af Fæste-

godsets Værdi. Jeg for min Deel troer, at, som almindelig Regel betragtet, vilde en saadan Ansættelse efter hvad der kan antages at kunne erholdes i Landgilde og Indfæstning af en Gaard — i og for sig være meget vanskeligt og i mange Tilfælde ikke aldeles rigtig, og, naar man dertil i Udkastet til Loven har soiet, at det skal ske efter Billighed, uden videre Bestemmelse deraf, saa troer jeg, at denne Regel som almindelig vil blive endnu mindre tilraadelig. Jeg troer endogsaa, at, naar man vilde overføre denne Regel som almindelig ogsaa paa alt det private Gods, saa vilde det være aldeles ødelæggende for mange Godseiere, navnlig for dem, der have betydelig Pantegæld paa deres Godser. Men, siger man, dette Lovforslag, saaledes som det nu foreligger, skal heller ikke være anvendeligt paa private Godser; det skal ene og alene være anvendeligt paa Statens Godser, og der kan man tage særdeles Hensyn til Billigheden. Men saa spørger jeg igjen: hvad Grund er der saa for Staten til netop at gaae ind paa den Grad af Billighed, som vilde følge af Udkastet? Og saa siger man: ja det kan ialfald være et overmaade godt Exempel for de private Godseiere. Det troer jeg nu slet ikke, at det som Exempel betragtet vil virke stort. Godseierne ville sige: ja, det kunne I sagtens gøre, I kunne sagtens give Selveiendom paa Statens Gods paa overmaade billige Vilkaar eller — saa at sige — for Ingenting; thi det gaaer ud af Statens Formue, det gaaer ikke ud af de Privates. Bønderne ville sige: ja, Bønderne paa Krongodset kunne sagtens overtage Fæstegaardene til Selveiendom, — thi de faae dem for Intet; men vi ville ikke og vi kunne ikke give saa store Summer, som der affordres os. Som Exempel betragtet, troer jeg saaledes ikke det vil virke betydeligt. Der maa altsaa efter mit Begreb være ganske andre Grunde til at gaae ind paa en saa stor Nedsættelse af Statens virkelige Formue, som dette Lovforslag tilstgter, og det har jeg, som jeg sidste Gang har udviklet, fundet, hvad de ældre Krongodser angaaer, i de Bestemmelser, som fra ældre Tider have været gjældende, og som jeg troer, at de Bedkommende dog have nogen Afgang til at kunne

*) Første Behandling af denne Sag findes i Landstingstidenden Nr. 283—285, Sp. 4488—4515.